

## **Інформаційно-аналітична довідка щодо основних тенденцій економічного розвитку регіону**

### **1. Промислове виробництво.**

На підконтрольній українській владі території залишилась незначна частка таких галузей як вугільна промисловість, виробництво будівельних матеріалів, харчова та легка промисловість. За попередніми даними Держстату України, кількість промислових підприємств у 2017 році склала 509, з них: 4 – великі, 78 – середні та 427 – малі (в т. ч. мікропідприємства).

Основні підприємства зосереджені у містах Северодонецьк, Рубіжне, Лисичанськ, Кремінна, питома вага яких в загальному обсязі реалізованої промислової продукції області майже 50,0 %.

**Середньооблікова кількість працюючих** у промисловому комплексі у серпні 2018 року склала 33,8 тис. осіб, зменшення до попереднього місяця – 0,4 %.

**Заробітна плата** штатних працівників в середньому за серпень 2018 року склала 7626,3 грн, що на 1,4 % більше від попереднього місяця та на 0,9 % більше від середнього рівня по регіону.

**Обсяг реалізованої промислової продукції** за січень-серпень 2018 року склав 15,5 млрд грн, що становить 1,0 % від загальнодержавного.

**Індекс промислової продукції** у січні-серпні 2018 року порівняно з січнем-серпнем 2017 року становив 81,0 % (січень-серпень 2017 до січня-серпня 2016 року – 74,0 %).

Значне зменшення індексу промислової продукції відбулося через зниження обсягів виробництва у 2-х основних галузях економіки: **«Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення»** та **«Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів»**.

Базовими підприємствами вищевказаних галузей є ПрАТ «ЛИНІК» та ПАТ «Алчевський металургійний комбінат», до складу якого входить «Алчевський коксохімічний завод».

ПрАТ «ЛИНІК» повністю припинило основну виробничу діяльність з 2012 року. Продукція підприємства є неконкурентоспроможною через імпорт до України нафтопродуктів із Болгарії, Румунії, Білорусі. Разом з тим, підприємство підготовлено до запуску виробництва поліпропілену (проведено ремонт технічного обладнання, апаратів, трубопроводів, тощо). Запуск виробництва поліпропілену відбудеться після встановлення сталого енергозабезпечення в області.

Внаслідок тимчасового припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення, що унеможливило отримувати сировину та реалізовувати готову продукцію, з березня 2017 року зупинив виробничу діяльність ПАТ «Алчевський металургійний комбінат».

У лютому 2018 року до облдержадміністрації надійшло повідомлення від Корпорації «ІСД» про втрату фактичного контролю над їх головними активами,

які знаходяться на окупованій території Луганської області: «Алчевський металургійний комбінат», «Алчевський коксохімічний завод», «Екоенергія».

Практично все виробництво **хімічних речовин і хімічної продукції** зосереджено на території, підконтрольній українській владі. Основними підприємствами є: ПрАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот», ТОВ «Рубіжанський трубний завод», ТОВ «НВО «Склопластик», ТОВ НВП «Зоря».

У січні-серпні 2018 року підприємствами галузі вироблено товарної продукції на суму:

- ТОВ НВП «Зоря» – 651,1 млн грн (127,0 % до аналогічного періоду 2017 року);
- ТОВ «НВО «Северодонецький Склопластик» – 148,4 млн грн (115,2 %);
- ВКФ ТОВ «ТАНА» – 66,2 млн грн (118,0 %);
- ТОВ НВФ «Мікрохім» – 164,9 млн грн (92,0 %).
- ПАТ «Рідкісні гази» – 1,7 млн грн;
- ТОВ «Рубіжанський трубний завод» – 8,0 млн грн (125,0 % до аналогічного періоду 2017 року).

За рахунок переробки давальницької сировини на ПрАТ «Северодонецьке об'єднання Азот» у січні-серпні 2018 року вироблено товарної продукції у діючих цінах на суму 355,3 млн грн (у січні-серпні 2017 році – 453,5 млн грн).

Обсяг реалізованої продукції по галузі за січень-серпень 2018 року склав 2160,4 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 13,9 %.

Основні підприємства галузі **машинобудування**, що працюють на території підконтрольній українській владі: ТДВ «Попаснянський вагоноремонтний завод», ПрАТ «СНВО «Імпульс», ТОВ НВП «Мікротерм», ТДВ «Северодонецький завод хімічного нестандартизованого обладнання».

У січні-серпні 2018 року ПрАТ «СНВО «Імпульс» вироблено товарної продукції на суму 1608,1 млн грн (176 % до січня-серпня 2017 року), ТОВ НВП «Мікротерм» – 7,8 млн грн (87,5 % до аналогічного періоду минулого року).

На ТДВ «Попаснянський вагоноремонтний завод» у січні-серпні поточного року виготовлено 917 нових та відремонтовано 515 піввагонів на загальну суму 1245,7 млн грн.

Обсяг реалізованої продукції по галузі за січень-серпень 2018 року склав 2717,6 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 17,5 %.

На території підконтрольній українській владі в галузі **текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів** працюють ТОВ ВТФ «Шарм» м. Лисичанськ, ФОП Смалій м. Рубіжне, ТОВ «Рубіжанська панчішна мануфактура», ТОВ «Старобільська швейна фабрика» та інші малі підприємства, які мають незначний вплив на обсяги виробництва.

За підсумками роботи у січні-серпні 2018 року темп росту промислової продукції підприємств галузі до аналогічного періоду 2017 року складає:

- ТОВ ВТФ «Шарм» м. Лисичанськ – 117,3 %;
- ФОП Смалій м. Рубіжне – 98,3 %.

Обсяг реалізованої продукції по галузі за січень-серпень 2018 року склав 69,7 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 0,4 %.

Основне підприємство в галузі **виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність**, яке виробляє 90,0 % обсягів товарної продукції – ПАТ «Рубіжанський картонно-тарний комбінат».

Протягом січня-серпня 2018 року вироблено товарної продукції на суму 3008,0 млн грн. (130,7 % до січня-серпня 2017 року).

Обсяг реалізованої продукції по галузі за січень-серпень 2018 року склав 3053,7 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислового виробництва – 19,7 %.

#### **Добувна промисловість**

На території підконтрольній українській владі працюють лише 4 шахти ПАТ «Лисичанськвугілля» та 4 шахти ДП «Первомайськвугілля».

За 8 місяців 2018 року видобуто 359 тис. тонн вугілля, що на 37,3 % більше ніж у січні-серпні 2017 року, у тому числі:

- ПАТ «Лисичанськвугілля» – 207,3 тис. тонн (151,2 % до січня-серпня 2017 року);
- ДП «Первомайськвугілля» – 151,7 тис. тонн (121,9 %).

Станом на 01.09.2018 на складах вугледобувних підприємств знаходиться 11,9 тис. тонн рядового вугілля, в тому числі:

- ДП «Первомайськвугілля» – 3,7 тис. тонн;
- ПАТ «Лисичанськвугілля» – 8,2 тис. тонн.

У січні-серпні 2018 року вугледобувними підприємствами реалізовано 214,7 тис. тонн вугільної продукції, що становить 124,2 % до січня-серпня 2017 року.

Обсяг реалізованої продукції за січень-серпень 2018 року склав 1195,8 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 7,7 %.

**Електроенергетичну** галузь економіки області представляють:

- енергогенеруючі підприємства – ВП «Луганська ТЕС» ТОВ «ДТЕК Східенерго», ДП «Северодонецька ТЕЦ», блок-станції підприємств (ПАТ «Рубіжанський картонно-тарний комбінат», ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Зоря», які виробляють електроенергію для власних потреб);

- енергопостачальні підприємства – ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» та Луганська філія ДП «Регіональні електричні мережі».

Свою діяльність підприємства галузі здійснюють у рамках Оптового ринку електроенергії України.

Через знаходження ВП «Луганська ТЕС» ТОВ «ДТЕК Східенерго» в зоні бойових дій пошкоджено значну кількість ліній електромереж (на балансі підприємства 20 повітряних ліній, з них 8 – 110 кВ та 12 – 220 кВ. В робочому стані 12 ліній: 7 ліній – 220 кВ та 5 ліній – 110 кВ. На теперішній час у роботі

одна лінія 220 кВ і 5 ліній 110 кВ. На станції 6 енергоблоків, 2 з яких знаходяться в роботі з видачею навантаження 280 МВт/добу.

За січень-серпень 2018 року генеруючими потужностями області вироблено 1680,6 млн кВт·год. електроенергії, що складає 86,1 % до січня-серпня 2017 року (1952,0 млн кВт·год.).

У січні-серпні 2018 року з ДП «Енергоринок» одержано електроенергії (брутто) 1164,1 млн кВт·год (з урахуванням незалежних постачальників), це 117,4 % до аналогічного періоду 2017 року (990,9 млн кВт·год).

Споживачами ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» за 8 місяців 2018 року спожито електроенергії 568,0 млн кВт·год на суму 1043,1 млн грн, сплачено 1033,8 млн грн, рівень розрахунків – 99,1 % (за січень-серпень 2017 року – 92,7 %), в т.ч:

- промисловість – нараховано 236,1 млн грн, сплачено 239,2 млн грн, рівень розрахунків – 101,3 % (з урахуванням боргів минулих років);

- підприємства житлово-комунального господарства – нараховано 194,2 млн грн, сплачено 184,7 млн грн – 95,1 % (з урахуванням боргів минулих років);

- сільгоспспоживачі – нараховано 13,2 млн грн, сплачено 11,0 млн грн, рівень розрахунків 83,2 %;

- підприємства та організації державного бюджету – нараховано 35,0 млн грн, сплачено 33,3 млн грн – 95,2 %;

- підприємства та організації місцевого бюджету – нараховано 62,1 млн грн, сплачено 61,6 млн грн – 99,3 %;

- населення (без урахування пілг) – нараховано 374,4 млн грн, сплачено 383,1 млн грн – 102,3 % (з урахуванням боргів минулих періодів);

- інші споживачі – нараховано 128,1 млн грн, сплачено 120,9 млн грн – 94,4 %.

Заборгованість споживачів за спожиту електроенергію перед ТОВ «ЛЕО» станом на 01.09.2018 року – 704,9 млн грн.

Луганською філією ДП «Регіональні електричні мережі» за січень-серпень 2018 року підприємствам вугільної промисловості регіону та іншим споживачам відпущено електроенергії 111,5 млн кВт·год на суму 230,5 млн грн, сплачено 5,0 млн грн, рівень розрахунків – 2,2 % (за аналогічний період 2017 року — 2,8 %).

### **Газова промисловість**

ПАТ «Луганськгаз» здійснює діяльність з постачання та транспортування природного газу розподільними трубопроводами в межах області.

Компанія забезпечує закупівлю й поставку газу населенню, бюджетним установам, промисловим споживачам, громадським організаціям, експлуатацію розподільних газових мереж області, виконує роботи з газифікації об'єктів і населених пунктів регіону.

Протягом січня-серпня 2018 року видобуто на газоконденсатних родовищах області 113,6 млн м<sup>3</sup> природного газу.

В області загалом у січні-серпні 2018 року спожито 436,7 млн м<sup>3</sup> природного газу (з урахуванням транспортування по прямим трубам –

139,8 млн м<sup>3</sup>). Промисловим комплексом області спожито природного газу 189,9 млн м<sup>3</sup>.

Станом на 01.09.2018, за інформацією ПАТ «Луганськгаз», рівень розрахунків споживачів за спожитий природний газ з початку 2018 року (без розподілу природного газу) складає 101,0 % (з урахуванням боргів минулих років) (нараховано 1115,8 млн грн, сплачено 1127,3 млн грн), в тому числі:

- населення розраховалося на 101,3 % (з урахуванням боргів минулих років) (нараховано 1098,4 млн грн, сплачено 1112,8 млн грн);
- бюджетні установи – 82,6 % (нараховано 15,5 млн грн, сплачено 12,8 млн грн);
- промислові підприємства – 91,0 % (нараховано 1,6 млн грн, сплачено 1,5 млн грн, з урахуванням боргів минулих років).

Станом на 19.09.2018, за інформацією НАК «Нафтогаз України», тепlopостачальні підприємства області розраховалися за поставлений природний газ на 26,8 % (спожито 62,2 млн м<sup>3</sup>, нараховано 408,7 млн грн, сплачено 109,5 млн грн).

Зменшення обсягів виробництва та реалізації промислової продукції відбулося із наступних причин:

- відсутність бюджетного фінансування вугледобувних підприємств;
- низька ціна на вугільну продукцію державних вугледобувних підприємств;
- ізолюваність регіону від Об'єднаної енергетичної системи України;
- неконкурентоспроможність продукції через непомірно високу ціну на газ, який використовується у якості сировини;
- виникнення енергетичних та логістичних проблем.

Зменшення індексу промислового виробництва (81 % до аналогічного періоду 2017 року) відбулося через відсутність виробничої діяльності та постійних замовлень на продукцію провідних підприємств регіону.

ПАТ «Алчевський металургійний комбінат» знаходиться на тимчасово окупованій території, але перереєстровано на території, підконтрольній українській владі. Внаслідок тимчасового припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення та, як наслідок, неможливості отримати сировину і реалізувати готову продукцію, підприємство призупинило виробничу діяльність.

Корпорація «ІСД» офіційно повідомили про втрату фактичного контролю над їх головними активами, які знаходяться на окупованій території Луганської області: «Алчевський металургійний комбінат», «Алчевський коксохімічний завод», «Екоенергія».

ПрАТ «ЛИНІК» повністю припинило виробничу діяльність з березня 2012 року, продукція підприємства є неконкурентоспроможною через імпорт нафтопродуктів з Болгарії, Румунії, Білорусі. На цей час ПрАТ «ЛИНІК» підготовлено до запуску виробництва поліпропілену (проведено ремонт технічного обладнання, апаратів, трубопроводів, тощо), для чого потрібне стабільне енергопостачання.

ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання «Азот», одне з основних підприємств хімічної галузі області, працює не ритмічно та надає послуги тільки з переробки давальницької сировини.

У 2018 році продовжено роботу щодо сприяння сталому розвитку промислового комплексу регіону.

Для встановлення надійного електропостачання та відновлення сталої роботи вищезазначених провідних підприємств регіону (ПрАТ «ЛИНІК», ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання «Азот») продовжено координацію робіт щодо будівництва підстанції ПС 500 кВ «Кремінська» із заходами ПЛ 500 кВ «Донбаська-Донська» та ПЛ 220 кВ «Кремінська-Ювілейна».

З метою покращання виробничо-господарської діяльності промислових підприємств регіону:

- проведено нараду під головуванням заступника голови облдержадміністрації з питання налагодження сталого електрозабезпечення ПП «Хімпостачальник» для стабільної роботи підприємства;

- підготовлено та направлено лист від 09.02.2018 № 6/8-827 до першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економічного розвитку і торгівлі України Кубіва С.І. «Про захист вітчизняних виробників» (ТОВ «Зоря»);

- підготовлено та направлено лист до Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Моїсеєву Ю.О. щодо зняття арешту з рахунків ВП «Шахта імені Д.Ф. Мельникова» ПАТ «Лисичанськвугілля»;

- підготовлено та направлено лист Міністру енергетики та вугільної промисловості України Насалику І.С. щодо погашення заборгованості із заробітної плати працівникам ПАТ «Лисичанськвугілля» (кошти виділено, заборгованість із заробітної плати частково виплачена);

- проведено нараду під головуванням заступника голови облдержадміністрації з питання забезпечення надійного електропостачання Гірського енерговузлу;

- підготовлено та направлено лист Прем'єр-міністру України Гройсману В.Б. «Про підтримку вітчизняного виробника сірчаної кислоти» (ТОВ НВП «Зоря»);

- підготовлено та направлено лист Мінекономрозвитку від 05.06.2018 № 6/10-3231 щодо підтримки ПрАТ «РКТК» шляхом скасування дії спеціальної санкції-індивідуального режиму ліцензування зовнішньоекономічної діяльності підприємства;

- підготовлено та проведено Міжрегіональну нараду з питань реформування та розвитку вугільної промисловості Донбасу під головуванням голови облдержадміністрації;

- проведено нараду з питань залучення інвестицій у промисловий сектор;

- проведено нараду щодо підготовки енергетичної системи області в осінньо-зимовий період 2018/19 року;

- прийнято участь у розширеній нараді Мінекономрозвитку під головуванням державного секретаря Перевезенцева О.Ю. з питання повернення

з оренди цілісного майнового комплексу колишнього державного підприємства «Орден Трудового Червоного Прапора державного склозаводу «Пролетарій»;

- проведено нараду щодо завершення газифікації м. Гірського Попаснянського району;

- проведено виїзну нараду щодо можливості запуску ПрАТ «Сєвєродонецьке об'єднання «Азот» з мінімальними ризиками в частині виникнення аварійних ситуацій через обмеження або припинення електропостачання;

- проведено засідання робочої групи з питань захисту прав інвесторів, протидії незаконному поглинанню підприємств;

- проведено нараду щодо проблемних питань з розгляду проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок в постійне користування ДП «НЕК «Укренерго» у Кремінському районі;

- -проведено нараду щодо розгляду питання врегулювання фінансових зобов'язань перед НАК «Нафтогаз України» за добудову підвідних газопроводів у Старобільському районі відповідно до розпорядження КМУ від 26.08.2009 р. № 1001-р «Про добудову підвідних газопроводів»;

- проведено нараду щодо забезпечення ВП «Луганської ТЕС» ТОВ ДТЕК «Східенерго» вугіллям (санкційні вагони);

- прийнято участь у перевірці ДП «Первомайськвугілля» з метою виявлення фактів ухилення від сплати обов'язкових платежів до бюджету України з використання державного майна.

Виробництво **харчових продуктів** у Луганській області представлено 35 підприємствами великого та середнього бізнесу та 83 малими підприємствами у 8 підгалузях: хлібопекарська, борошномельно-круп'яна, олійно-жирова, м'ясна, молочна, пиво-безалкогольна, комбікормова, кондитерська.

Для забезпечення потреб населення області виробляються майже всі види продовольства, окрім цукру, спирту, лікєро-горілочаних виробів, консервів, риби та продуктів дитячого харчування.

Для підприємств харчової промисловості характерне неповне завантаження виробничих потужностей в галузях: молочна промисловість – близько 30 %, хлібопекарська – 50 %, виробництво олії – 35 %.

З метою підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках станом на 28.09.2018 впроваджено систему управління безпекою продуктів харчування (НАССР) та системи управління якості відповідно до вимог міжнародних стандартів (ISSO серії 9000 та 22000) на 9 підприємствах харчової та переробної промисловості в галузях: олійно-жирова – 3 та інші – 6.

В стадії впровадження та застосування принципів НАССР перебувають 5 підприємств харчової та переробної промисловості області, зокрема: в молочній галузі – 2 підприємства, в пивоварній галузі – 1, в рибній – 1, в м'ясопереробній – 1.

Молокопереробна галузь представлена чотирма підприємствами: ПрАТ «Біловодський МРЗ», ПП «Продгрупсервіс», ПАТ «Старобільський

молокозавод», ТОВ «Марківський сироробний завод», виробнича потужність яких становить 135 тис. тонн на рік. Асортимент виробленої продукції – понад 90 найменувань.

За даними, оприлюдненими Державною службою статистики України, за січень-серпень 2018 року вироблено: масла вершкового жирністю не більше 85 % – 654 тонни, що становить 104,5 % до аналогічного періоду 2017 року; молока та вершків незгущених й без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин жирністю більше 1 %, але не більше 6 % – 1317 тонн або 106,8 % до 2017 року; молока і вершків коагульованих, йогурту, кефіру, сметани та інших ферментованих продуктів – 267 тонн (100,4 %), сиру свіжого неферментованого – 28 тонн (96,6 %).

Зростання виробництва молочних продуктів відбулося за рахунок зменшення вивозу молочної сировини за межі області.

Олійно-жирова галузь області представлена 5 провідними підприємствами (ТОВ «Сватівська олія», ТОВ «Агро Кепітал Груп ЛТД», ТОВ «Слобожанський завод продтоварів», ТОВ «Старобільський завод продовольчих товарів», ТОВ «Троїцький маслопресовий завод») та понад 20 мініцехами, виробничі потужності яких дозволяють переробляти 390 тис. тонн сировини. За січень-серпень 2018 року підприємствами вироблено 59,1 тис. тонн олії соняшnikової нерафінованої та її фракцій (крім хімічно модифікованих), що становить 81,1 % до аналогічного періоду 2017 року. Поточний маркетинговий рік характеризується скороченням виробництва олії соняшnikової через зменшення валового збору насіння соняшника урожаю 2017 року та відповідно його переробки. Збір соняшника врожаю 2018 року розпочався в третій декаді серпня.

Провідними підприємствами борошномельно-круп'яної промисловості (ТОВ «Айдарський пекар» та ТОВ «Айдар Милам») за січень-серпень 2018 року вироблено 18377 тонн борошна. Через зниження купівельної спроможності населення та, відповідно, зменшення попиту, продукції виготовлено на 11,0 % менше, ніж за січень-серпень 2017 року.

Хлібопекарська галузь представлена 50 підприємствами з річною потужністю 65,8 тис. тонн. Асортимент продукції, що випускається, налічує більше 300 найменувань хлібобулочних та кондитерських виробів. За січень-серпень 2018 року вироблено 5070 тонн хліба та хлібобулочних виробів (78,3 % до минулого року). Одним з факторів скорочення виробництва є відкриття міні пекарень при супермаркетах, які поступово нарощують виробництво, хлібобулочні вироби випікаються малими підприємствами, які працюють на єдиному податку та не звітують до органів статистики щодо об'ємів виробництва. В сільській місцевості значна частина населення випікає хліб в домашніх умовах (до 10,0 %). Близько 30 % до потреби хліба ввозиться з Донецької та Харківської областей (ПП «Кулиничі», ПП «Чайка», Покровський хлібозавод).

Оптову закупівлю зернових та технічних культур на території області здійснюють ТОВ СП «Нібулон», ТОВ «Кернел Трейд», Компанії «Каргілл», «Серна», ПАТ «Аграрний фонд» та ПрАТ «Агротон».



В області існує 19 елеваторів, загальна потужність яких складає 795,8 тис. тонн, з них – 16 діючих потужністю 720,6 тис. тонн.

Станом на 28.09.2018 року завантаженість елеваторів складає 79,1 %. На території області існує три перевалочних пункти зернових та масляничних культур:

- пункт «Левада» (м. Северодонецьк), потужність перевантаження становить 0,9 тис. тонн на добу;
- перевантажувальний комплекс компанії «Нібулон» (м. Сватове) потужністю 4 тис. тонн на добу;
- пункт ТОВ «Красноріченське» (Кремінський район), потужність перевантаження становить 0,3 тис. тонн на добу.

## 2. Інвестиційна діяльність.

За даними, оприлюдненими Державною статистикою України, обсяги освоєних **капітальних інвестицій** за січень-червень 2018 року підприємствами та організаціями за рахунок усіх джерел фінансування склали 983,4 млн грн, або 0,5 % від загального обсягу по Україні (січень-червень 2017 року – 0,7 %), що у порівнянних цінах на 4,5 % менше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період попереднього року.

За даними, оприлюдненими Головним управлінням статистики у Луганській області, головним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 72,1 % загального обсягу. За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 23,4 % капітальних інвестицій.

Вагомі частки капітальних інвестицій освоєно в машини, обладнання та інвентар і транспортні засоби – 72,6 % усіх інвестицій, у будівлі та споруди – 21,2 %. На капітальний ремонт активів спрямовано 120,8 млн грн капітальних інвестицій (12,3 % від загального обсягу).

Найбільшу частку капітальних інвестицій (457,1 млн грн, або 46,5 %) освоєно підприємствами сільського, лісового та рибного господарства. Підприємства промисловості витратили 218,9 млн грн (22,2 %).

У зв'язку з наявністю на території області збройного конфлікту значно скоротилася інвестиційна активність іноземних інвесторів по усіх галузях промисловості та інших сферах економічної діяльності. Це стосується іноземних інвесторів як з країн ЄС, так і з країн СНД. Через ускладнення технологічного й виробничого процесу, виникнення логістичних проблем більшість підприємств, які займаються залученням іноземних інвестицій, значно або повністю скоротили свою діяльність у цьому напрямку.

За даними, оприлюдненими Державною статистикою України, обсяг залучених з початку інвестування **прямих іноземних інвестицій** (акціонерного капіталу) в економіку Луганської області станом на 01.07.2018 склав 444,0 млн дол. США, що на 1,4 % більше обсягів інвестицій на початок року та становить 1,4 % до загального підсумку по Україні, у розрахунку на одну особу населення – 203,9 дол. США (на 01.07.2017 – 203,3 дол. США).

Значною мірою зростання показника обсягу прямих іноземних інвестицій зумовлено курсовою різницею у розмірі 6 млн дол. США унаслідок зміни курсу валюти відносно долара США упродовж звітного періоду.

За січень-червень 2018 року, на кінець періоду спостерігалось найбільш суттєве збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій у галузях:

- промисловість – на 7,0 млн дол. США;
- будівництво – на 0,04 млн. дол. США;
- операції з нерухомим майном – на 0,22 млн дол. США;
- оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – на 0,04 млн дол. США;
- сільське, лісове та рибне господарство – на 0,04 млн. дол. США.

Інвестиції надійшли з декількох країн світу. Основними країнами – інвесторами є: Кіпр – 375,5 млн дол. США, Велика Британія – 22,9 млн дол. США; Російська Федерація – 4,5 млн дол. США, інші країни – 41,1 млн дол. США.

За даними Головного управління статистики у Луганській області, на підприємствах промисловості зосереджено 368,0 млн дол. США (82,9 % загального обсягу прямих інвестицій в область), у т.ч. переробної – 310,9 млн дол. США, водопостачання; каналізації, поводження з відходами – 22,1 млн дол. США, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 19,6 млн дол. США.

На розвиток промислового потенціалу області негативно вплинуло, насамперед, проведення антитерористичної операції на території області з початку 2014 року, внаслідок чого більшість промислових підприємств значно або повністю скоротили обсяги виробництва через ускладнення технологічного й виробничого процесу, виникнення логістичних проблем.

На підконтрольній українській владі території промисловий комплекс фактично лишився таких галузей як металургія, виробництво коксу та продуктів нафтопереробки, машинобудування, легка промисловість. Залишилась певна частка підприємств вугільної промисловості, виробництво будівельних матеріалів, харчової та легкої промисловості, а також майже всі провідні підприємства хімічної промисловості, виробництво паперу та поліграфічна діяльність.

Активізація інвестиційної діяльності є однією з основних умов оздоровлення та розвитку регіональної економіки, рушійною силою її інтеграції у світове господарство за рахунок оновлення основних фондів, переведення капіталів з одних сфер в інші, передачі технологій, інновацій та управлінського досвіду.

Основними причинами зниження активності інвестиційної діяльності є:

- відсутність системного підходу до державного та регіонального управління розвитком інвестиційної сфери, зниження фінансових можливостей бюджетів усіх рівнів;
- несприятливий інвестиційний клімат (економічна та фінансова нестабільність, недостатня розвиненість ринків капіталу, слабка розвиненість фондового ринку, відсутність системи гарантій захисту інвестицій);

- недосконала законодавча база, часта зміна, суперечливість, неповнота та неоднозначність трактування чинних законів і нормативно-правових актів, наявність значної кількості відомчих документів;

- відсутність дієвих механізмів державно-приватного партнерства в інвестуванні;

- недостатній рівень державної підтримки інвестиційної діяльності;

- нерозвиненість інвестиційних інструментів та інвестиційного ринку.

Залучення іноземних інвестицій в економіку регіону можливе за умови стабілізації економіки та фінансової системи, активізації євроінтеграційних процесів в Україні, забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону та привабливих умов ведення бізнесу.

Для забезпечення постійної та ефективної горизонтальної взаємодії між заінтересованими органами виконавчої влади в процесі залучення іноземних інвестицій та супроводження інвесторів, а також з метою поширення детальної інформації щодо інвестиційних можливостей і переваг Луганського регіону у вересні 2018 року були проведені наступні заходи:

- підписано Меморандум про співпрацю між Луганською обласною державною адміністрацією – обласною військово-цивільною адміністрацією та громадською організацією «Айгов» щодо створення системи електронного урядування та електронної демократії у Луганській області;

- підключені наступні послуги про внесення заяв:

- про наявну вільну земельну ділянку (типу GREENFIELD);

- про наявну вільну виробничу площу (типу BROWNFIELD);

- про інвестиційну пропозицію.

Триває робота зі створення веб-порталу «Invest.lg.ua» Луганської області, який стане дієвим інструментом для залучення інвестицій, поширення інформації про інвестиційний та економічний потенціал області, основним електронним майданчиком для комунікації влади, бізнесу та громадян.

Також, триває робота зі створення промо-ролику «TIME TO INVEST» з метою популяризації Луганської області як регіону, відкритого для бізнесу та інвестицій, та презентації інвестиційного іміджу регіону на міжнародній арені.

Опрацьовується питання з підготовки до проведення Першого форуму регіонів України та Білорусі, який відбудеться 25-26 жовтня 2018 року у м. Гомель. Кожному регіону України надається можливість презентувати економічний та інвестиційний потенціал і продукцію підприємств регіону, зацікавлених у виході на ринок Білорусі або посиленні на ньому своєї присутності.

### **3. Зовнішня торгівля (експорт та імпорт товарів).**

За даними, оприлюдненими Державною службою статистики України, **оборот зовнішньої торгівлі товарами області у січні-липні 2018 року становив 287,9 млн дол. США і зменшився порівняно з аналогічним періодом 2017 року на 4,5 %.**

**Обсяги експорту товарів** у січні-липні 2018 року становили 118,6 млн. дол. США та у порівнянні з січнем-липнем 2017 року зменшилися на 20,8 %.

**Обсяг імпорту** товарів склав 169,3 млн дол. США, що на 11,9 % більше аналогічного періоду попереднього року.

Негативне сальдо становило 50,7 млн дол. США (за аналогічний період 2017 року сальдо негативне – 1,7 млн дол. США).

**Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,7** (по Україні – 0,87).

Зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами із 65 країн світу.

За інформацією Головного управління статистики у Луганській області, обсяг експорту товарів до країн Європейського Союзу становив 46,8 млн дол. США, або 39,5 % (січень-липень 2017 – 52,8 %) від загального обсягу експорту.

Найбільші обсяги експортних поставок також здійснювалися до Польщі – 11,9 % від загального обсягу експорту, Білорусі – 11,0 %, Франції – 6,6 %, Болгарії – 6,4 %, Індії – 6,0 %, Узбекистану – 4,2 %, Німеччини – 3,8 %, Нідерландів – 3,2 %, Саудівської Аравії – 3,0 %, Румунії – 2,3 %, США – 1,9 %, Італії – 1,7 %, Філіппін – 1,5 %, Грузії – 1,4 %, Китаю – 1,2 %, Оману – 1,0 %.

Припинення експорту чорних металів та збільшення частки експорту продукції сільського господарства призвело до географічного перерозподілу експорту області: зменшилась частка країн ЄС (одним із основних експортних товарів до цих країн були чорні метали) (зменшення часток у загальному експорті таких країн як Угорщина, Чехія, Румунія, Словаччина, Естонія) та почала зростати частка країн Азії (постачання продукції сільського господарства) (збільшення часток у структурі експорту таких країн як Індія, Саудівська Аравія, Філіппіни, Китай, Оман, Грузія, Узбекистан).

Серед країн - торгових партнерів експортні поставки в порівнянні з січнем-липнем 2017 року зросли до таких країн, як Сербія, Нідерланди, Німеччина, Лівія, Китай, Грузія, Індія, Казахстан, Туніс.

Імпорт товарів із країн Європейського Союзу становив 38,1 млн дол. США, або 22,5 % (січень-липень 2017 року – 20,3 %) від загального обсягу, з Росії – 65,6 %.

Найбільші імпорتنі надходження, крім Росії, здійснювалися з Німеччини – 7,2 % від загального імпорту, Польщі – 6,2 %, Франції – 3,4 %, Китаю – 2,7 %, Білорусі – 1,6 %, Республіки Корея, Саудівської Аравії та Чехії – по 1,2 %, Ісландії та США – по 0,9 %.

Загалом значна частка імпорту товарів з Росії пояснюється тим, що основу цієї продукції складає сировина для енергетики, хімічної та целюлозно-паперової промисловості (палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки, продукти неорганічної хімії, органічні хімічні сполуки, пластмаси, полімерні матеріали, маса з деревини, руди). Імпорт продукції таких галузей у загальному обсязі перевищує 80 %.

Імпорتنі поставки порівняно з аналогічним періодом минулого року найбільш зросли із Грузії, Словенії, Бельгії, Бразилії, Казахстану, Ісландії,

Швеції, Тайваню, Індії, Сербії, Іспанії, Латвії, Німеччини, Австрії, Японії.

Валютна виручка від експортних поставок паперу та картону у січні-липні 2018 року становила 52,8 млн дол. США, або 44,5 % експорту всіх товарів, продукція хімічної промисловості – 20,1 млн дол. США (16,9 %), жири та олії тваринного або рослинного походження – 12,4 млн дол. США (10,4 %), готові харчові продукти – 8,9 млн дол. США (7,5 %), текстильні матеріали та текстильні вироби – 7,8 млн дол. США (6,6 %), продукти рослинного походження – 4,1 млн дол. США (3,5 %), вироби з каменю, гіпсу, цементу – 4,2 млн дол. США (3,6 %), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них – 2,6 млн дол. США (2,2 %), перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння – 2,2 млн дол. США (1,9 %), котли та машини – 1,6 млн дол. США (1,3 %).

Такий перерозподіл часток товарних груп у структурі експорту у січні-липні 2018 року порівняно з аналогічним періодом 2017 року відбувся через прийняття 15 березня 2017 року Радою національної безпеки і оборони України рішення про тимчасове припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення на Донбасі. Внаслідок цього з січня 2018 року припинився експорт чорних металів, частка якого у січні-липні 2017 року становила 31,7 %.

Зазначене зменшення частки чорних металів призвело до збільшення часток у товарній структурі експорту паперу та картону (з 24,7 % до 44,5 %), продукції хімічної промисловості (з 11,0% до 16,9 %), текстильних матеріалів та текстильних виробів (з 4,0 % до 6,6 %), готових харчових продуктів (з 3,0 % до 7,5 %), продуктів рослинного походження (з 3,4 % до 3,5 %), жирів та олій тваринного або рослинного походження (з 3,6 % до 10,5 %), виробів з каменю, гіпсу, цементу (з 2,0 % до 3,5 %), полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них (з 1,7 % до 2,2 %). Крім цього, зросла частка експорту перлів природних або культивованих, дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння до 1,9 %. Слід зазначити, що з початку року частка продукції АПК у структурі експорту зросла з 15,0 % до 21,5 %.

Крім збільшення часток у загальному обсязі експорту слід відмітити і зростання обсягів таких товарів та товарних груп як папір та картон (+33,9 % в порівнянні з січнем-липнем 2017 року), жири та олії тваринного або рослинного походження (+52,9 %), готові харчові продукти (+66,7 %), продукція хімічної промисловості (+2,1 %), вироби з каменю, гіпсу, цементу (+31,9 %), перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння, котли та машини (у 2,6 рази більше).

Негативно вплинуло на розвиток експортної діяльності загальнообласна тенденція зменшення обсягів виробництва промислової продукції, падіння якої за січень-липень 2018 року склало 22,0 %.

Імпортні надходження мінеральних продуктів у січні-липні 2018 року становили 68,2 млн дол. США, або 40,3 % імпорту всіх товарів, продукції хімічної промисловості – 25,3 млн дол. США (15,0 %), маси з деревини – 25,0 млн дол. США (14,7 %), полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них – 19,4 млн дол. США (11,5 %), текстильні матеріали та текстильні вироби – 8,1 млн дол. США (4,8 %), машин, обладнань та механізмів – 5,6 млн дол. США

(3,3 %), вироби з каменю, гіпсу, цементу – 3,0 млн дол. США (1,8 %), живі тварини, продукти тваринного походження – 2,6 млн дол. США (1,6 %), паперу та картону – 2,6 млн дол. США (1,5 %), засобів наземного транспорту – 2,4 млн дол. США (1,4 %), недорогоцінні метали та вироби з них – 2,4 млн дол. США (1,4 %).

Такий перерозподіл часток товарних груп у структурі експорту відбувся насамперед через зменшення частки мінеральних продуктів (з 61,6 % у січні 2017 року до 40,3 % у січні-липні 2018 року), що пов'язане, насамперед, з блокуванням переміщення вантажів через лінію зіткнення в області.

Зменшення частки мінеральних продуктів частково призвело до збільшення часток у товарній структурі імпорту маси з деревини (з 14,2 % до 14,7 %), полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них (з 8,6 % до 11,5 %), виробів з каменю, гіпсу, цементу (з 1,5 % до 1,8 %), паперу та картону (з 1,4 % до 1,5 %), продукції рослинного походження (з 0,1 % до 0,7 %), живих тварин; продуктів тваринного походження (з 0,7 % до 1,6 %), машин, обладнання та механізмів (з 0,6 % до 3,3 %), недорогоцінних металів та виробів з них (з 0,6 % до 1,4 %).

Однак на перерозподіл часток у структурі імпорту вплинуло і безпосереднє зменшення або збільшення їх імпорту у січні-липні 2018 року: маса з деревини (+8,0 %), продукція хімічної промисловості (+18,2 %), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (+26,1 %), текстильні матеріали та текстильні вироби (+15,2 %), живі тварини; продукти тваринного походження (в 2,3 рази більше), папір та картон (+25,2 %), вироби з каменю, гіпсу, цементу (+14,4 %), продукція рослинного походження (в 6,3 рази більше), недорогоцінні метали та вироби з них (у 2,5 рази більше), машини, обладнання та механізми (+37,7 %), прилади та апарати оптичні, фотографічні (в 13,1 рази більше), меблі (у 6,5 рази більше).

**Оборот зовнішньої торгівлі послугами** у I півріччі 2018 року склав 24,1 млн дол. США і порівняно з I півріччям 2017 року збільшився на 23,6 %. Обсяги експорту та імпорту послуг становили відповідно 14,6 млн дол. США (зростання порівняно з I півріччям 2017 року на 30,3 %) та 9,5 млн дол. США (зменшення на 29,2 %).

Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі послугами становило 5,1 млн дол. США (у I півріччі 2017 року сальдо негативне – 2,2 млн дол. США).

Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 1,5 (по Україні – 2,1).

Зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами із 81 країн світу.

До країн ЄС було експортовано 15,7 % усіх послуг, Казахстану – 37,6 %, Росії – 30,9 %, Узбекистану – 8,4 %, Швейцарії – 1,0 %, Великої Британії – 0,8 %.

З країн ЄС імпортовано 8,5% усіх послуг, з Росії – 45,3 %. Дані по іншим країнам не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

Оснoву структури експорту послуг області склали ділові послуги (77,9 %), транспортні послуги (7,6 %), послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (1,2 %).

Оснoву структури імпорту послуг склали послуги, пов'язані з подорожами (58,8 %), ділові послуги (31,6 %), транспортні послуги (6,5 %), послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (1,9 %).

З огляду на нинішні складні економічні умови, облдержадміністрацією здійснюється низка заходів щодо розвитку зовнішньоекономічної діяльності:

- залучення суб'єктів малого та середнього бізнесу до експортної діяльності;

- проведення інформаційної підтримки бізнес-кіл щодо умов виходу на зовнішні ринки, пошуку торговельних партнерів, участі у навчальних заходах;

- надання допомоги місцевим виробникам у пошуку міжнародних бізнес-партнерів, у тому числі шляхом участі у виставкових заходах, форумах тощо;

- інформування місцевих бізнес-кіл про комерційні пропозиції закордонних партнерів, можливості участі у міжнародних закупівлях.

Протягом серпня-вересня 2018 року суб'єкти господарювання області поінформовано про:

- 2 міжнародних виставкових заходи у тому числі за кордоном (Туреччина);

- 4 форуми, у тому числі 2 міжнародних (Туреччина, Туніс);

- 8 навчальних заходів, у тому числі 2 за кордоном (Грузія, Німеччина);

- 5 комерційних пропозицій компаній (Німеччина, Швеція, Польща, Ізраїль);

- 3 торгові місії до Великої Британії Ізраїлю, В'єтнаму.

Крім цього, підготовлено 4 випуски «Щотижневика експортера», які направлено 110 підприємствам-експортерам та потенційним експортерам області.

#### **4. Внутрішній ринок (внутрішня торгівля, цінова ситуація).**

**Оборот роздрібно́ї торгівлі** (до якого включено роздрібний товарооборот підприємств роздрібно́ї торгівлі, розрахункові дані щодо обсягів продажу товарів на ринках та фізичними особами-підприємцями) у січні-серпні 2018 року склав 5132,7 млн грн, що у порівняних цінах становить 127,9 % до січня-серпня 2017 року.

**Обсяг роздрібно́го товарообороту підприємств**, що здійснюють діяльність із роздрібно́ї торгівлі, у січні-серпні 2018 року становив 2737,5 млн грн, що у порівняних цінах становить 123,9 % до січня-серпня 2017 року.

**Індекс споживчих цін** на споживчому ринку Луганської області у серпні 2018 року до грудня попереднього року становив 103,4 %, що менше загальнодержавного індексу на 0,2 в. п. (по Україні – 103,6 %).

За даними, оприлюдненими Головним управлінням статистики у Луганській області, у серпні 2018 року на споживчому ринку області ціни на

продукти харчування та безалкогольні напої знизились на 0,6 %. При цьому, продукти харчування знизилися у ціні на 0,6 %, ціни на безалкогольні напої зросли на 0,2 %.

Найбільше (на 11,9 % та 10,3 %) подешевшали фрукти та овочі. Збір врожаю фруктів та овочів місцевими товаровиробниками та відповідне збільшення надходжень на споживчі ринки області сприяли зменшенню вартості цих продуктів.

Водночас на 10,8 % подорожчали яйця, на 1,9 % – м'ясо та м'ясопродукти, на 1,8 % – цукор, на 1,7 % – молоко, на 0,8 % – хліб, на 0,6 % – риба та продукти з риби, на 0,5 % – масло вершкове, на 0,4 % – олія соняшникова, на 0,3 % – макаронні вироби, сир і м'який сир (творог). Подорожчанню яєць курячих сприяло збільшення експорту продукту та підняття відпускних цін основними виробниками на внутрішньому ринку. Зростання обсягів експорту вплинуло і на подорожчання м'яса та молока. Повільне підвищення цін на хліб та хлібопродукти, макаронні вироби в основному спричинено подорожчанням зерна та борошна.

Найбільше (на 3,8 %) подорожчав цукор. Причиною удорожчання продукту є збільшення попиту в сезон консервації.

Ціни на алкогольні напої та тютюнові вироби зросли на 1,0 %.

Зростання цін (тарифів) на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива на 0,2 % відбулося головним чином за рахунок підвищення цін на утримання та ремонт житла на 1,2 %.

Предмети домашнього вжитку, побутова техніка, поточне утримання житла і різні товари та послуги подорожчали на 0,6 %.

Ціни на транспорт підвищилися на 0,5 % за рахунок подорожчання палива та мастил на 0,7 %, проїзду в автодорожньому пасажирському транспорті на 0,3 %.

У сфері зв'язку ціни зросли на 0,3 % головним чином за рахунок подорожчання інтернету на 0,8 %.

На 0,3 % подорожчали послуги ресторанів та готелів, зв'язку, відпочинок і культура.

Послуги у сфері охорони здоров'я зросли у ціні на 0,1 %.

Разом із тим, подешевшали: одяг і взуття на 1,7 % (у т. ч. взуття – на 3,8 %, одяг – на 0,4 %) та освіта – на 0,2 %.

### **Цінова ситуація на ринку палива.**

За даними моніторингу середніх споживчих цін на товари (послуги) у серпні 2018 року середня роздрібна ціна на бензин марки А-95 становила 29,88 грн/л (середня по Україні – 29,54 грн/л) і збільшилася порівняно з груднем 2017 року на 5,2 % (по Україні – на 5,0 %).

Дизельне паливо у серпні 2018 року коштувало 27,85 грн/л (по Україні – 27,33 грн/л) та порівняно з груднем 2017 року подорожчало на 6,3 % (по Україні – на 5,9 %).

Зростання цін на паливо у цей період обумовлено підвищенням цін на нафту та зміною курсу валют (акцизи на паливо встановлено в євро).



**Обсяг послуг**, реалізованих споживачам підприємствами сфери послуг у II кварталі 2018 року становив 873,8 млн грн, що на 1,2 % більше аналогічного періоду 2017 року (II квартал 2017 року – 863,5 млн грн).

За даними, оприлюдненими Головним управлінням статистики у Луганській області, у структурі обсягу реалізованих послуг найбільшу питому вагу мали послуги телекомунікацій (електрозв'язку) (57,8 %), діяльності у сферах архітектури та інжинірингу, надання послуг технічного консультування (6,7 %), послуги вантажного автомобільного транспорту та перевезення речей (6,1 %), складського господарства та допоміжної діяльності у сфері транспорту (3,4 %).

Обсяг послуг, реалізованих населенню, становив 499,5 млн. грн, що на 14,4 % більше показника 2017 року. Частка таких послуг становила 57,2 % від загального обсягу реалізованих послуг.

На збільшення загального обсягу реалізованих послуг у ринкових цінах у II кварталі 2018 року в порівнянні з відповідним періодом минулого року вплинуло підвищення собівартості послуг, зростання мінімальної заробітної плати та цін на ресурси (матеріали) і комунальні послуги.

Основними причинами подорожчання товарів є:

- скорочення пропозицій окремих видів товарів через несприятливі погодні умови в першій половині року;
- нестабільна ситуація в тваринництві, зростання світових цін і зовнішнього попиту на вітчизняні продукти харчування (зокрема, м'ясо-молочної групи);
- зменшення місцевого виробництва м'яса на внутрішньому ринку та збільшення обсягу експорту продукту;
- зростання цін на паливно-мастильні матеріали з відповідним збільшенням витрат на логістику;
- валютні коливання курсу гривні, які призводять до зміни ціни імпортованих продуктів.

Для залучення на споживчий ринок області додаткових ресурсів продовольчої продукції, більш повного та різноманітного його насичення і задоволення потреб споживачів сільськогосподарською продукцією та продуктами її переробки, іншими продуктами харчування проводяться ярмарки за участю безпосередніх місцевих товаровиробників.

Так, у районах і містах області з початку поточного року було проведено 604 продовольчі ярмарки, на яких реалізовано 2,3 тис. тонн продукції місцевих сільгоспвиробників на суму 50,1 млн грн.

З метою відстеження та аналізу цінової ситуації на продовольчому ринку області проводиться щодаквартальний моніторинг середніх рівнів цін на продовольчих ринках та підприємствах торгівлі на основні продовольчі товари на території області, підконтрольній українській владі, зокрема на хліб та хлібобулочні вироби, молоко, крупи, яйця курячі, овочі тощо (за оперативними даними міських рад міст обласного значення та райдержадміністрацій) та щомісячний моніторинг цінової ситуації на основні види продовольчих товарів

на споживчому ринку у Луганській області (за даними Державної служби статистики України).